

נספח 5 : מכתבי איכרים מפתח תקוה - חורף תרמ"ט

במהלך חורף תרמ"ט חזרו והבהירו איכרים מפתח תקוה, מדוע אינם יוצאים לעבודת השדה. להלן יובאו כמה התייחסויות רשמיות שנתנו איכרים במושבה לגורמים שונים, ובהן הם מציגים את נימוקיהם.

א. מכתב מאיכרי פתח תקוה לפקידי הברון

במכתב זה הבהירו איכרי המושבה לפקידי הברון מדוע הם אינם יוצאים לזרוע. המכתב לא נשתמר, אולם עדות עליו ועל תוכנו מצויה בדיווח בחבצלת, כ"א בכסלו תרמ"ט (23.11.1888) [יש לתקן: 25.11.1888], עמ' 74, שנמסר למערכת על ידי גורמים במושבה.

מפ"ת מודיעים: "גם בני מושבתנו אשר איזה מהם צלעו על יריכם, ולא ידעו לשית עצות בנפשם, אם לעבוד בשביעית, כפקודת עושי דבר הנדיב, או לשמוע בקול מורים שאסרו את העבודה בשנה הזאת, סוף כל סוף החליטו כלם כאחד לבלתי עבוד בשביעית. הסבות הראשיות אשר הניעו את אחינו אלה ולהחלטתם זאת הן: א) והוא טעם כעיקר, "כי אין להם אדמה, אחרי שלוקחה מהם בפקודת ה' [אדון] ב' [לון] החלק השמן מאדמתם (כאשר כבר הודענו מזה בגליון החולף¹) וא"כ מדוע יעברו על דברי תורה ללא הועיל? ב) אחרי רואם את היתר הרב הגאון רי"א מקאוונא, המלא איסור מכף רגל ועד ראש, אחרי כי לא יתכן למלאות את תנאי ההיתר, ומבלעדם אסור לעבוד אפי' לדעת הגאון הנז' [כר]. ג) המכתבים שקבלו רבים מהם מחו"צ האמתיים, וגם מאיזו רבנים גדולים המבקשים מהם כי לא יהינו לעבוד בשנה הזאת, אחרי כי ימיטו בזה ש[ון]אה על ענין הישוב כלו, והרבנים האלה מודיעים במכתביהם כי יראת צל הכסף שקעה את לשונם, ולא יכלו איפ[ן]א לצאת בשער ולקרוא איסור.

את החלטתם זאת כתבו בספר אשר ערכו היקר והישר ה"ר דוד איזראעליט נ"י, ובדברים ברורים הגידו ולא כחדו כי לא יעבדו בשנה הזאת, ובכוא ה' [אדון] פראנק המשגיח הראשי בשבוע החולף לבקר את מושבתם יחד עם ה' [אדון] ב' [לון], הגישו אליו את החלטתם, וכל עמל ה' [אדון] פראנק יחד את רוגז ה' [אדון] ב' [לון] לא עלה להם לפתות את בני פ"ת כי יפרו חוק ויעברו ברית.

1. בחבצלת, י"ד בכסלו תרמ"ט (18.11.88), עמ' 67-68. ראו בעניין זה בשער שישי, הע' 174.

ב. מכתב מאיכרי פתח תקוה לרב יצחק אלחנן ספקטור

על פי דיווח נוסף בחבצלת (ב' בשבט תרמ"ט (4.1.1889), עמ' 118), כתבו איכרי המושבה מכתב לרב יצחק אלחנן ספקטור, בו הבהירו מדוע אין היתרו מועיל להם. גם מכתב זה לא נשתמר ובן-יהודה אף תהה האם אכן נכתבו הדברים על ידי אנשי פתח תקוה (הצבי, ט"ז בשבט תרמ"ט (18.1.1889), עמ' מה). מכל מקום תוכנו אכן תואם את הגישה שרווחה במושבה, לפיה עדיף שהאדמה תנוח בשנת השמיטה, וכי זריעה על ידי גויים, כהיתרו של הרב ספקטור, אינה משתלמת.

[...] שכל בני פ"ת כתבו להרב הגאון רי"א נ"י, כדברים האלה, "לוא ידענו והרגשנו כי העבודה בשנה הזאת דרושה לקיום מושבנו כי אז בטח היינו פורשים בקשתנו לפני כבוד תורתו לבקשהו כי יתיר לנו את העבודה, אבל אנחנו בשבתנו על אדמתנו ויודעים את הדרוש לנו לקיומנו מצאנו כי השביתה בשנה הזאת תהי' [ה] לנו למקור ברכה, וא"כ ההיתר אשר שלח כבוד תורתו ע"י הפקידים והמנהלים (אשר לפי דעתנו הקלושה הנהו מלא איסור...) היתר המלא על כל צעד וצעד בתנאים ואופנים שאין ביד וברצון הפקידים למלאות אחריהם, ולפי זה האיסור במקומו עומד, וההיתר הזה אמנם הרע לנו מאד, כי הפקידים באים עלינו בעקיפין ומוצאים בזה עונינו להשניא אותנו בעיני הנדיב דבר אשר ידאב לנו עד מאד!".

ג. מכתב פומבי מאת 21 מאיכרי פתח תקוה למערכת המליץ

לאחר שיצא ה'קול מהיכל' מטעם רבני וכוללי ירושלים האשכנזים ובו צוין כי האיכרים במושבות קיבלו עליהם את האיסור שיצא מאת רבני ירושלים והם מבקשים בשמם סיוע כספי כדי להאכילם בלחם. נוסח על ידי איכרים מהמושבה מכתב נוסף, שהופנה לעורך עיתון המליץ. במכתב זה הבהירו החותמים כי הם מסתייגים מן ה'קול מהיכל'. הם לא ביקשו את עזרתם, וגם שביתתם אינה נעשית בניגוד להיתרים של רבני חו"ל, מאחר וההיתרים שניתנו לא מאפשרים עבודת יהודים בפעולות הזריעה ושכירת פועלים גויים אינה משתלמת כלכלית. המכתב פורסם בהמליץ, ב' בשבט תרמ"ט (4.1.1889), עמ' 2876, ומועתק משם.

מכתב להמו"ל מ"ע [מכתב עת] "המליץ".

מכתב הגלוי אשר שלחו ביעקב רבני ירושלים לבקש נדבות לתמוך בידי הקולוניסטים אשר גמרו בלבם לשבות בשביעית, עשה רעש גדול בקרב חובבי ציון, העמלים בישוב א"י ולא בחורבנו. וע"כ אחשוב לנחוץ לבאר הענין ולהראות מצד האחד מה הניע את הקולוניסטים לקבל עליהם חובת השמטה, אף כי למדו הרבנים הגאונים לנו היתר, ומצד

השני, כי בה"קול מהיכל" נמצאו דברים אשר שמו בפנינו והיא ללא אמת; שם נאמר: "הקולוניסטים קבלו עליהם את האיסור אשר יצא מאת חכמי ירושלים תוב"ב כו". אמנם כן אנחנו בני "פתח תקוה" נגיד נגדה נא לכל אחב"י, כי על כן נשבות בשביעית, באשר סוף כל סוף, ההיתרים המה אך לעבוד ע"י א"י [אינם יהודים], וכבר הורנו הנסיון לדעת, כי שכירי יום אלה אכלו שארנו מעל עצמנו בעת אשר המה היו מורי דרכינו בשנה הראשונה, טרם ידענו לאחוז מחרשה; ובכך לא חדשו המתירים למעננו העניים, ע"כ קימנו עלינו את מצות השמטה. זאת היא התנצלותנו האמתית". ובדבר הקול מהיכל, הנה הם אומרים: "כאשר הקשבנו רב קשב מהקולוניסטים הבוכים על נפשותם וכו', לזאת בקשו רבים מהקולוניסטים וכו' — ולא גדולות ונצורות יבקשו כ"א לנהלם בלחם בשנה הזאת".

הדברים האחרונים האלה יעידו יגידו, כי הרבנים כותבי וחותמי הקול מהיכל לא הקשיבו מפנינו בני מושבה "פתח תקוה" רב קשב ולא בכינו על נפשותינו לפניהם, וכי הקולוניסטים מפ"ת, שהמה הרבים לא בקשו מהם דבר. כי לולא זאת לא גדלה כל כך אי ידיעתם בכל מחסורי האכר וצרכיו ההכרחיות, כי לא על הלחם לבדו יחיה האכר, ומחסורינו רבו בשנה הזאת מכל השנים הקודמות, ובשנה השמינית עוד ירבו ויעצמו, שבכל השנים זרע כל אחד מאתנו מעט חטה, מעט שעורה, מעט תורמוס, מעט שומשמין, מעט דורא, תפוחי אדמה, גם מעט ירקות וכברכת ד' עלינו להביא כל אחד ביגיע כפו לחם ביתו וזרע לזרוע שדהו לשנה הבאה ותבן למספוא לבעירו לכל השנה, ושמחים היינו בגורלנו הדל כמאושרי ארץ, לו לא משא החובות מהשנים הראשונות אשר ישא כל אחד ממנו מאז, טרם למדנו ידינו לעבודת האדמה ובטרם הורנו הנסיון את טבע הארץ ועתותיה, עת לחרוש ועת לזרוע וכדומה. וכה השתרגו עלו על צוארנו חובות קטנים וגדולים, אשר הקלנו עולם מעלינו לאט לאט בשנים שעברו על משך ירחים אחדים, כי בא הנושה לקחת חלק מן הגורן, חטה ושעורה וכל אשר מצאה ידו, כמעט החצי מאשר אספנו. וע"כ חסרו לנו שנה בשנה לירחים אחדים מחיה וכלכלה, מספוא וזריעה, והאדמיניסטרציה בידעה כי יבואנו מחסור, הקדימה להמליץ בעדנו ותתן לזה זרע לזרוע ומשען הכרחי לכל צרכיו, לזה מחרשה, עגלה וסוס גם מספוא עד עת הדיש. אכן בשנה שעברה באו הנושים לקחת את כל נשים מן הגורן. נקל להבין כי חנויותיהם אינן פתוחות לפנינו עתה כבשנים הקודמות, בידעם כי בשנה הזאת נסתמו לנו מעיני הישועה הנ"ל, ואך צרכי הכלל לא נמנעו בחסדי הנדיב יחיה, יהי שמו מבורך! ומאין יגבו חובותיהם הישנים גם חדשים המן הגורן? וע"כ לאחדים מקרבנו כלתה כמעט החטה והשעורה, כי מהן ישלם חובו וגם ישלם לבית הטחנה ולכל צרכי הבית, ובמה ינהל בלחם נפשו ונפש ביתו בשנה השביעית? ומה תקותנו לשנה השמינית? במה נצא השדה לפעלנו ולעבודתנו? יש אשר כמעט אכלו את הזרע אשר אמרו להותיר לשנת הזריעה, ויש אשר יאכלוהו עד גמירא בעוד חדשים אחדים. ואיה אפוא נקח בשנה השמינית חטה ושעורה מכולת לנפשות בתינו ותבן ומספא לבעירינו

וזרע לזרוע שדוּתוֹנוּ? אִנְחָנוּ לֹא נְעִיז פְּנִים לְבָקֶשׁ חֶסֶד מֵאֵת הַנְּדִיב יְחִיָּה, כִּי יִדְעֵנוּ הַיֵּטֵב אֲשֶׁר דָּרְכוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה לְתַמּוֹךְ יָדַיִם חְרוּצוֹת וְלֹא לְחֻבְקֵי יָדַיִם, וְלוֹ בְּכִינּוֹ עַל נַפְשׁוֹתֵינוּ לְפָנֵי כּוֹתְבֵי וְחוֹתְמֵי הַ"קּוֹל מֵהִיכַל" וְהַקְּשִׁיבוּ מֵאֲתָנוּ רַב קֶשֶׁב, וְאִנְחָנוּ הַרְבִּים בְּהַקְּלוֹנִיסְטִים בְּקֶשְׁנוּ מֵהַמָּה, כִּי אִזּוֹ הֲלֹא יִדְעוּ מַחְסוֹרֵינוּ בְּאֵמֶת, וְלֹא הַפְּלִיטָה עֵטֶם: "וְלֹא גְדוּלוֹת וְנִצְרוֹת יִבְקָשׁוּ, כִּי לֹא לְנַהֲלֵם בְּלַחֵם בְּשָׁנָה הַזֹּאת".

מֹשֶׁה לִּיפְקֶעַס; אֲבֵא לְאִמְפֵּאִיט [לְאִמְפֵּרְט], לִיב לִיפְשִׁיץ, אֲלִיעֶזֶר דַּאֲבְרִי, אֶהְרֵן לִיב מֵאֲחַנְעֶס, מַעַנְדִּיל קְאֵלִיסְקֶע, סַענְדֵּר חֶדֶד, דּוּד אִיזֶרְאֵעֵלִיט, מֹשֶׁה פֵּינְשֵׁשְׁטֵיץ, יְהוּדָה רֵאָאָךְ [רֵאָאָב], וּוְאָלֶף לִיב יֶאֶצְקִיסְקִי, אֲבֵרָהֶם זֶלְמָן א. ח. לֵאוֹו [אִיחִילֵאוֹו], יוֹסֵף פֵּינְחָאָסְאָוִיץ, חַיִּים מֹשֶׁה סֵלֶאָר, מֹשֶׁה קְאֶפְלֵאָן, הַלֵּל קֶאֶהָן, יוֹסֵף שְׁלֶאָסְבֶּעֶרְג, וּוְאָלֶף לִיב גְּרִינְשֵׁשְׁטֵיץ, יַעֲקֹב יְהוֹשֻׁעַ רֵבִינְאָוִיטְש, בְּרוּךְ דִּינֵאוֹוִיץ, מִיכָל שְׂרִירָא [שְׂפִירָא].

אֲדוֹן נִכְבֵּד הַנְּנִי מִבְּקֶשׁ בְּשֵׁם הַחֲתוּמִּים לְמַעַלָּה, לְמַעַן הָאֵמֶת וְלְמַעַן אֶהְבֵּת יוֹשֵׁב אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה וְלְמַעַן הַנְּפִשׁוֹת הָעוֹבְדוֹת בְּזִיעַת אֶפֶס אֵת אֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ, לְהַדְפִּיס בְּהַמְלִיץ דְּבָרֵינוּ אֵלֶּה. הַמְּבַקֵּשׁ כֶּשֶׁם כָּל הַחֲתוּמִּים אֲבֵרָהֶם זֶלְמָן א. ח. לֵאוֹו.²

ד. מִכְתָּב אֵיכָרִים מִפְּתַח תְּקוּהָ לְרֵב יֶצְחָק אֶלְחָנָן סַפְקָטוֹר

בְּמַהֲלֵךְ הַחֹרֶף הוֹרֵעַ מֵאֵד מִצַּב הָאֵיכָרִים, וְנִידוּנָהּ הַשְּׂאֵלָה הָאֵם יִצְאֹו הָאֵיכָרִים לְכָל הַפְּחוֹת לְזִרְיַעַת תְּבוּאוֹת הַקִּיץ, בְּפֵרֵט לְאַחַר שֶׁהַפְּקִידוֹת פְּעֵלָה לְחַלֵּק אֵת הַחֲלֻקוֹת לְצוֹרֵךְ עֵיבוּדוֹן. עֹדוֹת עַל כְּתִיבַת מִכְתָּב בְּעֵנִיץ זֶה לְרֵב יֶצְחָק אֶלְחָנָן סַפְקָטוֹר הַשְּׂתַמְרָה בְּטִיּוֹטַת מִכְתָּב לֹא מֵתוֹאֲרַכַּת וְלֹא חֲתוּמָה, הַמְצוּיָה בְּאֶרֶץ יוֹדֵן לְתוֹלְדוֹת פְּתַח תְּקוּהָ.³ עֵיּוֹן בְּנוֹסַח מִכְתָּב זֶה מַעַלָּה כִּי הוּא נִכְתָּב בְּשֵׁלֵהֵי חוֹרֶף תְּרַמ"ט, כְּכָל הַנִּרְאָה בְּאֶדְרָב' תְּרַמ"ט.⁴ הַכּוֹתְבִים מְפֵרְטִים מְנִימוֹקִים דּוּמִים אֵלּוֹ שְׂפּוֹרְסָמוֹ בְּהַמְלִיץ, מְדוּעַ נִמְנָעוּ מִלְזַרְוֵעַ אֵת תְּבוּאוֹת הַחֹרֶף, וְהֵם מִבְּקָשִׁים עֲתָה אֵת תְּשׁוּבָתוֹ בְּנוֹגַע לְאַפְשָׁרוֹת לְזַרְוֵעַ אֵת תְּבוּאוֹת הַקִּיץ בְּעֶצְמָם, כִּי שׁוֹב אֵינְ טַעַם בְּזִרְיַעַת עַל יְדֵי גּוֹיִים. מֵהַשְּׂוֹאֵת הַמִּכְתָּב לְמִכְתָּב הַפּוּמְבִי שֶׁשְׁלַחוּ 21 מֵאֵיכָרֵי הַמּוֹשְׁבָה לְעִיתוֹן הַמְלִיץ, עוֹלָה כִּי תִכְנּוּ וְסַגְנוֹנוּ מְעִידִים שֶׁהוּא נּוֹסַח, קְרוֹב לְוּדֵאֵי, עַל יְדֵי אוֹתָם גּוֹרְמִים, וּמִסְתַּבֵּר שֶׁגַם עַל מִכְתָּב זֶה חֲתָמוּ אוֹתָם הָאֵיכָרִים אוֹ חֲלָקָם.⁵

2. נְצִיג הַחֲתוּמִּים אֲבֵרָהֶם זֶלְמָן אֵיכִילוֹב הִיָּה מַעַסְקִינָה הַבּוֹלְטִים שֶׁל הַמּוֹשְׁבָה וְהִיָּה חֶבֶר בּוֹוֵעַד הַפּוֹעֵל שֶׁל חוֹבְבֵי צִיּוֹן בְּאֶרֶץ, שְׂבֵרָאשׁוּ עַמֵּד שְׂמוּאֵל הִירֵשׁ מְנַהֵל מְקוּהָ יִשְׂרָאֵל, בְּשָׁנִים תְּרַמ"ו תְּרַמ"ז.

3. אֶפ"ת 001.001.001-56.

4. רֵאָו לְעִיל שְׂעַר שִׁישִׁי, לִיד הַע' 190.

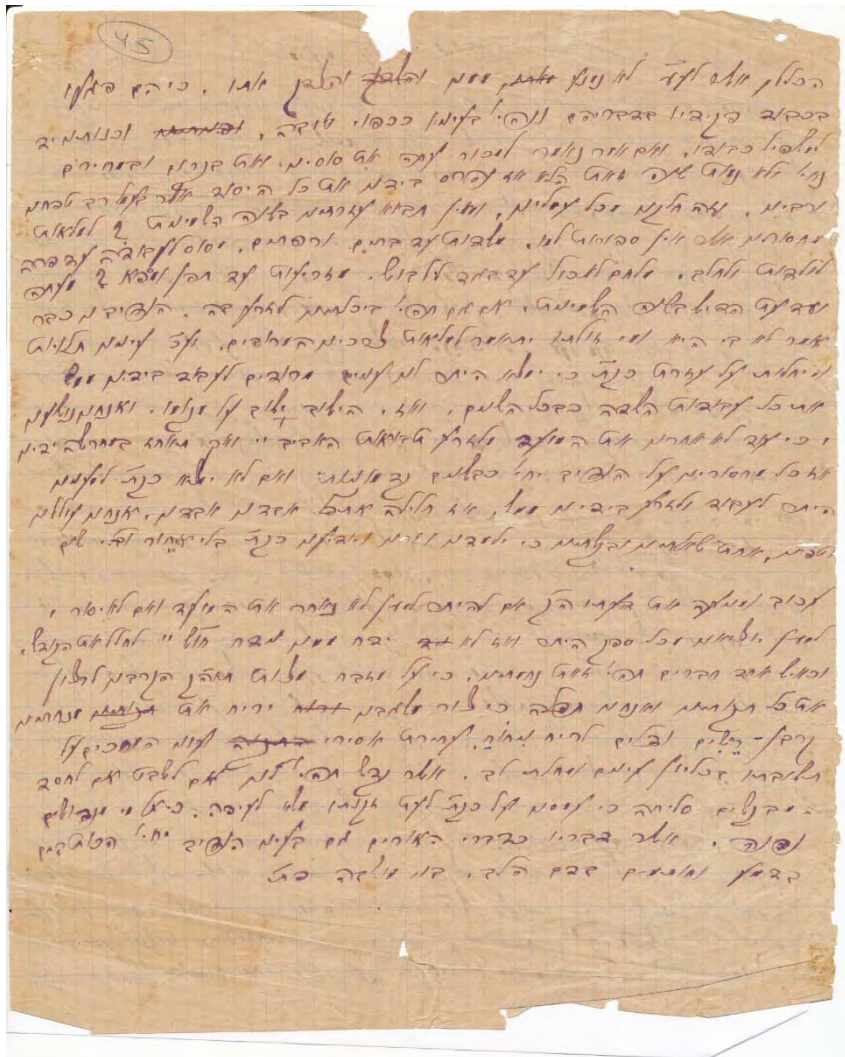
5. יֵשׁ לְצִיּוֹן שְׂבִי"ח בְּתַמּוֹז תְּרַמ"ט חֲתָמוּ 9 אֵיכָרִים עַל הַבְּהָרָה שְׂפּוֹרְסָמָה בְּהַמְלִיץ, ה' בָּאָב תְּרַמ"ט (2.8.1889), עַמ' 2, וְלִפְיָה הַקּוֹל קוֹרָא' שֶׁנִּכְתָּב בְּח' בְּנִיסָן תְּרַמ"ט וּפּוֹרְסָם בְּחֻבְצֵלָת, ט' בְּאֵייר תְּרַמ"ט

ממעמקי בור הינו משמיעים קול <ב>כי יגון ואנחה לפני כסא כבוד קדושתו וצדקתו. בטוחים אנחנו בענות לבו, כי יטה און קשבת לדברי אומללים כמונו עתה בני מושבה פתח תקוה. זה שנים אחדות אשר עלינו לארה"ק לחונן את עפרה, ולעבוד את אדמתה בזיעת אפינו, ולהוציא לחם ממנה בימין כפינו. בעוה"ר [בעוונותינו הרבים] על כל מדרך כף רגל פגענו מעצורים ומכשולים רבים, עד כי רוששנו ודלנו מאוד, וכל יגיעתנו יגיעת בשר ורוח לא עמדה לנו, עד כי כשל כוחנו, ולא קם בנו עוד רוח, עד אשר ראה ד' בעינינו, וישלח לנו מושיע רב ויאסף ידנו לישא ולסבול בדומא [בדומיה] את עמלינו ואת לחצנו. כי אהובים ונאמנים לנו פצעי ארה"ק [ארץ הקודש]. כשתי שנים אשר הנדיב יחי' [ה] פקח עין לטובה גם על פתח תקוה ויושבי' [ה] הנדכאים. מעט מעט הטיב את מצבנו הפרטי וכל צרכי הכלל ביד נדיבה בחסדו נתנו לנו ולולא עזרתו שהית לנו, מי יודע מה היתה אחריתנו? תקותינו היתה חזקה אשר בקרב נושע תשועה גדולה, ובחסד [י] הגדולים יביאנו אל הנחלה ואל המנוחה, כי ה' [אדון] שייד בבקרו את פ"ת [פתח תקוה] בהיותו בארה"ק בקיץ העבר הבטיח לנו, כי ינתנו לנו די שדות ובקרים וסוסים בתים ורפתים וכל מחסורי האכר באשר הוא אכר! אך העד העיד בנו ג"כ [גם כן] בשם הנדיב יחי' [ה] באם לא נאבה ולא נשמע לקול דברי המתירים לעבוד את אדמת ארה"ק בשנה השביעית כבכל השנים, אז ימנע הנדיב את חסדו ממנו, כי דרכו בקודש לתמוך בידי חרוצות ועמלות ולא לחובקי ידיים. שנת השבע הלכה וקרבה ואנחנו שבכליון עינים חכינו וצפינו לראות את ההיתר אשר בחיקו גורלנו יוטל, לשבט או לחסד, ומה נעצב לבנו כאשר חפשנו ולא מצאנו לע"ע [לעת עתה] שום היתר, מאת כק"ת [כבוד קדושת תורתו] לעניים מרודים כמונו, בתר עניא אזלא עניותא, א' כי אין ידנו משגת לשכור שכירי יום, ושנית כבר הורנו הניסיון, אשר שכירי יום אלה אכלו שארנו מעל עצמינו, ולא הביאו לנו כל תועלת אף כי עזרנו על ידם. ומה גם עתה? אשר גם לעזור על ידם אין היתר לנו. כי לא כעבודת הארץ והכנסתה בארה"ק כבחור"ל לע"ע [לעת עתה]. עתה בצרה גדולה אנחנו, לא חרשנו ולא זרענו שעורה וחסה, וכבר עבר המועד. המעט אשר עשת השנה הששית בקרב תכלה מן הבית, והננו נכונים אנחנו עוללנו וטפנו, לסבול רעב ומחסור ולראות חו"ש [חס ושלום] בעונינו את חורבן מושבנו ירחם ה' וחלילה לנו לפשוט יד לעזרה לרבני ירושלים עה"ק כותבי "קול מהיכל"

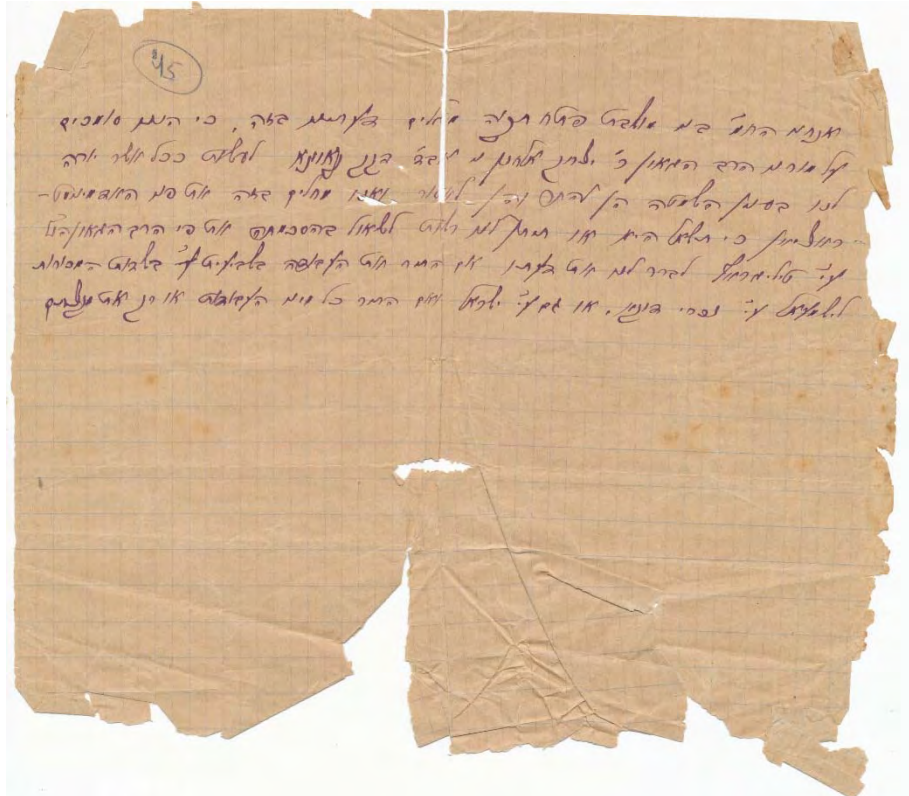
(11.5.1889), עמ' 252-253, לסייע לאנשי פתח תקוה ועקרון, ובו ביקורת נוקבת על פקידי הברון, אינו על דעת אנשי פתח תקוה, כשהם משבחים את הפקיד בלוח על העבודות שסיפק להם במהלך השמיטה, שהותרו גם על פי בין הדין שבירושלים. ששה מן החתומים הם מן ה-21 דלעיל (משה ליפקעס; ליב ליפשיץ, אליעזר דאברי, אברהם זלמן א. ח. לאור [איכילוב], יוסף פינחאָסאָוויץ, הלל קאהן) ושלושה נוספים (דניאל ליפשיץ הכהן, אברהם קאפעלמאנן, פנחס מיכל מער). נראה שמכתב זה הוא שעורר את ביקורתו של הרב יפה שציין במכתב לרב מדוברובנא, בכ"ז באלול תרמ"ט: "כי אף שפתח תקוה לא עשו כהוגן שהדפיסו כן, מ"מ [מכל מקום] שמרו שמיטה עכ"פ בשדותיהם [...] וההדפסה הי' [ה] להחניף לה' [אדון] שייד" (ארקין, לתולדות, עמ' 109-110).

כי בזה נעלה את אף הנדיב יחי' [ה] עלינו עד להשחית וימנע מאיתנו חלילה גם את צרכי הכלל אשר לע"ע לא נמנע ממנו והצדק אתו. כי הם פגעו בכבוד פקידיו בדבריהם ונהי' [ה] בעיניו ככפוי טובה, וכנותני יד להשפיל כבודו, ואם אמר נאמר למכור עתה את סוסינו ואת בקרנו ובמחירים נחי' [ה] ולא נמות שנה זאת הלא אז נהרוס בידנו את כל היסוד אשר בעמל רב טפחנו ורבינו, וזה חלקנו מכל עמלינו, ומאין תבוא עזרתינו בשנה השמינית? למלאות מחסורנו אשר אין ספורות למו. משדות עד בתים ורפתים, מסוס לעבודה עד פרה לולדות ולחלב, מלחם לאכול עד בגד ללבוש, מזריעות עד תבן ומספוא? מעתה ועד עת הדיש בשנה השמינית, אם גם תהי' [ה] ביכלתינו לזרע בה. הנדיב נ"י כבר אמר לא בי היא ומי זולתו יתאמר למלאות צרכינו המרובים. וע"כ עינינו תלויות ומיחלות על עזרת כק"ת כי ימצא היתר לנו עניים מרודים לעבוד בידנו ממש את כל עבודות השדה כבכל השנים, ואזי הישוב ישוב על מקומו. ואנחנו נושענו, כי עוד לא אחרנו את המועד מלזרע תבואות האביב, ואך תאחז במחרשה ידינו אז כל מחסורינו על הנדיב יחי' [ה] כבשנים קדמוניות ואם לא ימציא כק"ת למעננו היתר לעבוד ולזרע בידנו ממש, אז חלילה את כל אבדנו אבדנו, אנחנו עוללנו וטפנו, אחת שאלתנו ובקשתנו כי ילמדנו מורנו ויודיענו כק"ת בלי אחר וכלי שום עכוב ומניעה את דעתו הק' אם להיתר למען לא נאחר את המועד ואם לאיסור, יוציאנו מכל ספק היתר ואז לא ידח ממנו נדח חו"ש [חס ושלום] לחלל את הקודש וכאיש אחד חברים תהי' זאת נחמתינו, כי על מזבח מצות תוה"ק [תורתנו הקדושה] הקרבנו לרצון את כל תקותינו ואנחנו תפלה כי צור משגבנו יריח את (תקותינו) מנחתנו קרבן רישים ודלים לריח נחות. עתירת אסירי (התקוה) ועוני המחכים על תשובתו בכליון עינים ומחלת לב. אשר קדש תהי' [ה] לנו אם לשבט ואם לחסד המבקשים סליחה כי עמסנו על כק"ת לעת זקנת משא לעיפה. כי אל מי מקדושים נפנה, אשר דבריו כדברי האורים גם בעיני הנדיב יחי' [ה] הכותבים בדמע וחותרים בדם הלב, בית מושבה פ"ת.

אנחנו הח"מ בני מושבת פתח תקוה מגלים דעתנו בזה, כי הננו סומכים על מורנו הרב הגאון ר' יצחק אלחנן נ"י אב"ד דק"ק קאוונא לעשות ככל אשר יורה לנו בענין השמיטה הן להתר והן לאיסור ואנו מחלים בזה את פני האדמיניסטרציה כי תשאל היא או תיתן לנו רשות לשאול בהסכמתה את פי הרב הגאון הנ"ל ע"י טיליגראף לברר לנו את דעתו אם התיר את העבודה בשביעית בשדות המכורות לישמעאל ע"י נכרי דוקא, או ע"י ישראל ואם התיר כל מיני העבודות או רק את מקצתם.

באדיבות הארכיון לתולדות פתח תקוה

באדיבות הארכיון לתולדות פתח תקוה